

Laudatio Richard Thaler

Vaše Magnificence, Magnifici, Spectabiles, Honorabiles, dámy a pánové, milí hosté!

Je pro mne velkou ctí, že vám dnes mohu představit kandidáta na udělení nejvýznamnějšího ocenění Vysoké školy ekonomické v Praze-čestného doktorátu-profesora doktora Richarda Thalera.

Profesor Richard Thaler je mezinárodně uznávaným vědcem v oblasti behaviorální ekonomie a jedním z předních světových intelektuálů současnosti.

Žijeme v době, kdy ekonomická paradigmata fungující desítky let přestávají platit. Tak možná i proto se trochu s nadsázkou dá říci, že snad ještě i někteří z nás se dožijí toho, že se z behaviorální ekonomie stane proud nejen alternativní, ale proud hlavní. Profesor Thaler výsledky svého vědeckého bádání úspěšně aplikuje v praxi, jak působením v privátním sektoru, tak působením ve vrcholných hospodářsko-politických poradenských funkcích.

Narodil se v roce 1945 ve městě East Orange ve státě New Jersey, je ženatý a má 3 děti. Mezi jeho záliby patří mimo jiné golf, dále pak nejen archivace, ale i konzumace dobrých vín. Univerzitní ekonomické vzdělání získal na Case Western Reserve University a následně na University of Rochester, kde získal doktorský titul. Zde také zahájil dráhu vysokoškolského učitele. Dále působil na Cornellově univerzitě, Univerzitě Britské Kolumbie, Massachusetts Institute of Technology, Stanford University. Od roku 1995 je profesorem ekonomie a behaviorálních věd na University of Chicago.

Profesor Thaler je považován za jednoho z nejvýznamnějších průkopníků behaviorální ekonomie. Behaviorální ekonomie představuje směr, který si klade ambice **přinejmenším** doplnit ekonomii hlavního proudu o psychologický realismus. Behaviorální ekonomie se pokouší rozvinout klasické ekonomické modely o poznatky z psychologie, především na základě experimentů a pozorování lidského chování. Zkoumá, jaký vliv na ekonomické chování mají například zvyky, nálady, předsudky, altruismus a proč se za určitých okolností lidé nechovají podle konceptu „homo economicus“. Behaviorální ekonomie testuje základní předpoklad ekonomie – racionální chování prostřednictvím různých metod, mimo jiné i experimentů. Behaviorální ekonomie zaměřující se i na psychologii člověka a jeho rozhodování přináší praktické výsledky, jež lze nalézt v činnosti vlád USA a Velké Británie. Profesor Thaler ve svém výzkumu spojuje ekonomii, finance a psychologii. Je také jeden ze zakladatelů souvisejícího ekonomického oboru behaviorálních financí.

Profesor Thaler během své bohaté vědecké kariéry publikoval více jak 100 odborných statí v *American Economic Review*, *Journal of Political Economy* a dalších. Dále vydal 6 knih, z nichž lze uvést *Kvaziracionální ekonomie*, *Prokletí vítězů: Paradoxy a anomálie ekonomického života*. Kniha *Nudge* z roku 2008 (v češtině vydána pod názvem „Šťouch“), kterou napsal společně s Cassem Sunsteinem, se stala světovým bestsellerem. V podtitulu nese název „Jak postrčit nebo přímo „pošťouchnout“ lidi k lepšímu rozhodování o zdraví, majetku a štěstí“ a popisuje metodu takzvaného libertariánského paternalismu, podle něhož je potřeba ovlivňovat rozhodování lidí, aby žili „déle, zdravěji a lépe“. *Financial Times* a *Economist* tuto publikaci vyhlásily knihou roku. Profesor Thaler ve svém výzkumu i publikacích úzce spolupracoval či spolupracuje s věhlasnými autoritami jako je Daniel Kahneman, Amos Tversky, Robert Shiller a dalšími.

Profesor Thaler zastává řadu významných postů ve vědeckém světě a angažuje se i v soukromém sektoru a ve vrcholných hospodářsko-politických poradenských funkcích. Na Chicagské universitě vede profesor Thaler Centrum pro výzkum rozhodování. Působí také jako president Americké ekonomické asociace a spoluředitel v Národním institutu pro ekonomický výzkum spolu s Richardem Shillerem. Profesor Thaler aplikuje výsledky svého vědeckého bádání i v praxi. Založil a vede investiční společnost Fuller & Thaler Asset Management, jejíž investiční strategie je založena na aplikaci poznatků behaviorální ekonomie na kapitálové trhy. Působí také jako formální poradce vlády Velké Británie a premiéra Camerona a neformální poradce prezidenta Obamy.

Za jeho přínos v rozvoji ekonomického myšlení mu byla udělena řada ocenění jako např. TIAA-CREF Paul Samuelson Award; Keil Global Economy Prize; CFA Institute Nicholas Molodovsky Prize, či čestný doktorát na Case Western University, University of Rochester a Erasmus University.

Profesor Thaler byl také zařazen do okruhu nejužších kandidátů na udělení Nobelovy ceny za ekonomii. Za přínosy v příbuzných či identických oborech ekonomie toto ocenění obdrželi již Herbert Simon (1978) a Daniel Kahneman (2002). Je přímo symbolické, že je to právě dnešní den, 10. prosince, kdy se Nobelovy ceny předávají. Přeji profesoru Thalerovi, aby toto ocenění příští či přespříští rok mohl ve stejný den přebírat.

Udělení titulu Doctor oeconomiae honoris causa profesoru Richardu H. Thalerovi zapadá do profilu Vysoké školy ekonomické jako špičkového vědecko-pedagogického univerzitního pracoviště, (NEJLEPŠÍ EKONOMICKÉ UNIVERZITY VE STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPĚ ROKU 2015), kde je rozvíjena nejen ekonomie hlavního proudu, ale rovněž i alternativní ekonomické přístupy, jež mohou napomoci rozvíjet stávající ekonomické modely a především doplňovat je v oblastech, kde je jejich funkčnost omezená. Profesor Thaler je zosobněním moderního multidisciplinárního přístupu k řešení reálných problémů

mezilidských interakcí a analýzy chování lidí. Jeho intelektuální činnost jako hlavního představitele moderního vlivného proudu behaviorální ekonomie může být velkou inspirací pro akademickou obec Vysoké školy ekonomické.

Nejnovějším dílem profesora Thalera je kniha „Misbehaving: The Making of Behavioral Economics“. V této knize profesor Thaler popisuje formou memoárů, jak tvořil fundamenty behaviorální ekonomie a konfrontuje je s fundamentálním proudem formálních ekonomických modelů postavených na racionálních očekáváníích, které dominovaly ekonomii po celé řadě let. V porovnání s ekonomickými jedinci popsanými ve formálních modelech - „bytostmi, které Thaler nazývá Econs“ - se lidé chovají špatně. Jsou příliš sebevědomí, neignorují utopené náklady, ale jednají tak, jako kdyby tyto náklady bylo možné získat zpět. Lidé postrádají sílu vůle a bojují se sebekontrolou. Dovolte mi závěrem, abych citoval z této nejnovější knihy profesora Thalera. V roli poradce pro behaviorální tým Nudge Unit, vytvořený premiérem Davidem Cameronem v roce 2009, profesor Thaler zdůraznil dvě základní idey, které se staly „mantrou“ pro celý tým.

První: “If you want to encourage someone to do something, make it easy.”

Druhá: “ We can’t do evidence-based policy without evidence.”

Behaviorální vědy vycházející z děl Richarda Thalera byly zakomponovány do úvah ekonomických pracovišť napříč světem a jeho domovská univerzita vytvořila tým s vlastním behaviorálním pohledem. Profesor Thaler zdůrazňuje: „Encourage your own governments to do likewise. The failure to do so amounts to serious misbehaving.” (s. 345).

Je mi velkou ctí, že mohu v tento významný den stát po boku profesora Thalera.

Děkuji za pozornost